

Research Paper

Investigating the role of leisure tourism in the vitality of urban spaces with a focus on nightlife and social vitality (Case study: District 12 Municipality of Tehran Municipality)

Emadaldin Amiri^{1*}, ali shakoor², Ali Tavakolan³

1. PhD Student, Islamic Azad University, North Tehran Branch, Faculty of Marine Science and Technology.
2. Professor, Department of Geography and Urban Planning, Marvdasht Branch, Islamic Azad University, Marvdasht, Iran.
3. Assistant Professor of Geography and Urban Planning, Science and Research Branch, Islamic Azad University, Tehran, Iran.

Received: 2021/02/05

Accepted: 2021/04/26

PP: 30-46

Use your device to scan and read the article online

Keywords:

Tourism, leisure time, urban spaces, night life.

Abstract

The nighttime identity of the city is an important part of the identity of a modern city. Undoubtedly, Tehran, as the most populous city in Iran, has nights as bright as day, and its residents need the city to be alive for more hours to reach the urban atmosphere so that they can spend time in safety and away from the worries of life with friends and let their families feel. Of course, it should also be noted that if these needs are to be met in the bright and safe streets of Tehran, it should be done with the full supervision of those in charge and the drafting of laws in urban policies because in this case there is no guarantee that these places will be harmful. Therefore, considering the importance of nightlife, it can be acknowledged that the capital of Iran needs to recreate night spaces because it has a direct effect on the lives of citizens in terms of social, economic, and cultural structure. The main purpose of this dissertation is to pay attention to the role of tourism and leisure time in the vitality of urban spaces with a focus on nightlife and social vitality in the 12th district of Tehran. Considering the nature of the research topic, the research method in this article is descriptive-analytical. The results of this research show that tourism and leisure play a significant role in the vitality of urban spaces in the 12th district of the municipality, which can create nightlife spaces in the 12th district. The research method of this research is based on the nature of the research problem, the descriptive-analytical method, and the type of applied-developmental research. To collect data, library and field methods have been used, and by identifying the variables affecting the problem, which have been obtained through the theoretical foundations of the thesis and study experiences, first, appropriate indicators have been set for component analysis, and then we have analyzed the data using a questionnaire tool. The current research has collected information from library methods and is based on the information available in the midst of Tehran.

Citation: Amiri, E; shakoor, A, Tavakolan, A (2022): Investigating the role of leisure tourism in the vitality of urban spaces with a focus on nightlife and social vitality (Case study: District 12 Municipality of Tehran Municipality), Journal Research and Urban Planning, Vol 13, No 50, PP 30-46

DOI: 10.30495/JUPM.2022.5544

* **Corresponding author:** Emadaldin Amiri

Address: PhD Student, Islamic Azad University, North Tehran Branch, Faculty of Marine Science and Technology.

Tell:

Email: ea1358@yahoo.com

Extended Abstract

Introduction

The city of Tehran is one of the few and perhaps the only big capital in the world with such a geographical area and population that lacks nightlife. Meanwhile, district 12 of Tehran municipality is considered one of the old, historical, and central areas of this city, many places and places in it lack nightlife, which not only reduces the safety of traffic in the city, the traffic of drug addicts, caravans, and It also increases the number of homeless in the region and is effective in the formation and spread of crime as well as pervasive social harm. Investigating how to revive nightlife at the level of region 12 is necessary because it is possible to reduce the expansion of defenseless urban spaces by placing importance on environmental values, cultural and historical heritage of the region, and by improving the quality of public spaces and their proper maintenance. The needs of the citizens (work, activity, recreation, and residence) and the continuous coverage of these needs, achieved an increase in the level of sustainable incomes for the residents and the city management, and finally improved the level of the quality of life of the citizens.

Methodology

The research method of this research is based on the nature of the research problem, the descriptive-analytical method and the type of applied-developmental research. To collect data, library and field methods have been used, and by identifying the variables affecting the problem, which have been obtained through the theoretical foundations of the thesis and study experiences, first, appropriate indicators have been set for the analysis of the components, and then the data has been analyzed with the help of a questionnaire. In the present research, it was used to collect information from library methods and based on the information available in 12 districts of Tehran. The current research method is applied in terms of purpose and descriptive in terms of data collection. This research uses different research methods and techniques (quantitative and qualitative methods). This research, presents a new approach to the subject, in this research, firstly, with studies of theoretical foundations and global experiences, the factors affecting the role of tourism and leisure time in the vitality of

urban spaces, with the focus on nightlife and social vitality, the type of data are quantitative and qualitative, and in the analysis and Pearson and Spearman method was used for data analysis

Results and discussion

Urban public spaces without any function and activity during the night can become a platform for social crimes and reduce the psychological and physical security of citizens, but with the use of design arrangements and the use of effective indicators in increase security, vitality, and presence of people in urban space and By using the planning and management system, this threat can be turned into an opportunity so that the citizens can experience the nightlife well and the hustle and bustle of the day and the rhythm of daily life can be heard at night as well. The 12th district of Tehran, with its historical and cultural identity, which is also known as the historical core of Tehran, as the heart of a city with a long history, turns into a dark environment, empty of people and prone to crime, hours after sunset. If it is possible to achieve coordination between the city management and public and government institutions to pay attention to tourism infrastructure and nightlife, it can be said that the region can be created to create nightlife with emphasis on the vitality and vitality of the citizens.

Conclusion

Therefore, paying attention to the nightlife is a necessary thing for the 12th district of Tehran, and before creating it, one should pay attention to the geography of absorbent urban spaces, pay attention to the transportation infrastructure in this regard, and also pay attention to physical factors and other indicators such as (lighting, visual permeability, etc.) should not be forgotten in this field, and most importantly, it is possible to pay attention to the sense of security of citizens in these spaces during the night hours, because these factors increase the psychological and physical security in urban spaces during the hours It becomes night and has a significant contribution in creating vitality and presence of tourists in the urban space.

بررسی نقش گردشگری اوقات فراغت در سرزندگی فضاهای شهری با محوریت

حیات شبانه و نشاط اجتماعی (مطالعه موردی: شهرداری منطقه ۱۲ شهرداری تهران)

عمادالدین امیری^۱، علی شکور^۲، علی توکلان^۳

۱. دانشجوی دکتری برنامه‌ریزی شهری، دانشگاه آزاد اسلامی، واحد تهران شمال، دانشکده علوم و فنون دریایی، ایران.
۲. استاد گروه جغرافیا و برنامه‌ریزی شهری، واحد مرودشت، دانشگاه آزاد اسلامی، مرودشت، ایران.
۳. استادیار گروه جغرافیا و برنامه‌ریزی شهری، واحد علوم و تحقیقات، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران.

چکیده

هویت شبانه شهر، بخشی مهم از هویت یک شهر مدرن به شمار می‌رود. بی شک تهران به عنوان پرجمعیت‌ترین شهر ایران، شب‌هایی به روشنایی روز دارد، که ساکنان آن برای دست یافتن به فضای شهری، نیازمند زنده بودن شهر برای ساعات بیشتری هستند تا بتوانند در امنیت و به دور از دغدغه‌های زندگی در کنار دو ستان و خانواده‌های خود حس کنند. البته باید به این نکته نیز توجه شود که اگر قرار است این نیازها در خیابان‌های روشن و امن تهران برآورده شود باید با نظارت کامل متولیان امر و تدوین قوانین در سیاست‌های شهری صورت پذیرد زیرا در این صورت هیچ تضمینی برای آسیب‌زا بودن این اماکن نیست. بنابراین با توجه به اهمیت حیات شبانه می‌توان اذعان کرد که پایتخت ایران نیازمند بازآفرینی فضاهای شبانه است زیرا به لحاظ ساختار اجتماعی، اقتصادی و فرهنگی تأثیر مستقیمی در زندگی شهروندان دارد. هدف اصلی این پژوهش توجه به نقش گردشگری و اوقات فراغت در سرزندگی فضاهای شهری با محوریت حیات شبانه و نشاط اجتماعی در منطقه ۱۲ شهر تهران می‌باشد. با توجه به ماهیت موضوع پژوهش روش تحقیق در این مقاله از نوع توصیفی-تحلیلی بوده است. نتایج این تحقیق نشان می‌دهد، گردشگری و اوقات فراغت در سرزندگی فضاهای شهری در منطقه ۱۲ شهرداری نقش به‌سزایی دارد که این امر می‌تواند باعث ایجاد فضاهای حیات شبانه در منطقه ۱۲ را فراهم آورد. روش تحقیق این پژوهش مبتنی بر ماهیت مسأله پژوهش، روش توصیفی-تحلیلی و نوع پژوهش کاربردی-توسع‌ای است. برای جمع‌آوری داده‌ها، از روش‌های کتابخانه‌ای و میدانی استفاده شده است و با شناسایی متغیرهای مؤثر بر مسأله که از طریق مبانی نظری رساله و تجارب مطالعاتی حاصل شده است ابتدا شاخص‌های مناسب برای تحلیل مؤلفه‌ها تنظیم شده و سپس با ابزار پرسشنامه به تحلیل داده‌ها پرداخته‌ایم. در پژوهش حاضر برای گردآوری اطلاعات از روش‌های کتابخانه‌ای و بر پایه اطلاعات موجود در قلب تهران پرداخته است.

تاریخ دریافت: ۱۳۹۹/۱۱/۱۷

تاریخ پذیرش: ۱۴۰۰/۰۲/۰۶

شماره صفحات: ۳۰-۴۶

از دستگاه خود برای اسکن و خواندن مقاله به صورت آنلاین استفاده کنید

واژه‌های کلیدی:

گردشگری، اوقات فراغت، فضاهای شهری، حیات شبانه

استاد: امیری، عماد؛ شکور، علی؛ توکلان، علی (۱۴۰۱): بررسی نقش گردشگری اوقات فراغت در سرزندگی فضاهای شهری با محوریت حیات شبانه و نشاط اجتماعی (مطالعه موردی: شهرداری منطقه ۱۲ شهرداری تهران)، فصلنامه پژوهش و برنامه‌ریزی شهری، سال ۱۳، شماره ۵۰، مرودشت، صص ۳۰-۴۶.

DOI: 10.30495/JUPM.2022.5544

† نویسنده مسئول: عمادالدین امیری

نشانی: دانشجوی دکتری برنامه‌ریزی شهری، دانشگاه آزاد اسلامی، واحد تهران شمال، دانشکده علوم و فنون دریایی، ایران

تلفن:

پست الکترونیکی: ea1358@yahoo.com

مقدمه:

گردشگران همواره تمایل دارند یک مقصد گردشگری را به شیوه‌های مختلف تجربه و درک کنند؛ در این میان، زمان یک عامل بسیار مؤثر است (Bonine, 2004: 19). یک فضای عمومی خوب باید قابلیت استفاده توسط هر کسی در هر موقع از شبانه روز را داشته باشد. به علاوه، حضور مردم در ساعات مختلف شبانه روز می‌تواند شاخصی برای فضاهای عمومی موفق محسوب شود (FRIEDMAN, J. 1996: 16). زندگی شبانه سهم مؤثری در اقتصاد داخلی شهرها دارد و در تولید، توزیع و سازماندهی صنعت گردشگری نقش مهمی دارد. حضور فعالیت‌های مختلف فرهنگی، اجتماعی و تفریحی پس از ساعات کاری موجب بازتولید بسیاری از فضاهای شهری می‌شود؛ به علاوه، باعث جذابیت و سرزندگی بیشتر این مناطق برای ساکنان و بازدیدکنندگان می‌گردد (فکوهی، ۱۳۹۴: ۵۱). بدین ترتیب با رونق شبانه فعالیت‌ها و فضاهای شهری، گردشگری شبانه شهری توسعه می‌یابد؛ به طور متقابل، توسعه گردشگری شبانه به رونق هر چه بیشتر فعالیت‌ها و افزایش درآمدهای گردشگری می‌انجامد. گردشگری شبانه فرصت‌های قابل توجهی را در شهرهای میزبان ایجاد می‌کند و با فراگیر شدن آن به ویژه اگر متکی بر جاذبه‌های منحصر به فردی باشد، می‌تواند در جذب گردشگر در سطوح منطقه‌ای، ملی و بین‌المللی مؤثر واقع شود (ابراهیم زاده و همکاران، ۱۳۹۸: ۴۶). هرچند توسعه گردشگری شبانه می‌تواند در رونق فعالیت‌ها و توسعه اقتصادی جامعه میزبان اثرات محسوس داشته باشد، ولیکن باید توجه داشت که به دلیل تفاوت فرهنگ‌ها، هنجارها، آداب و رسوم و شیوه‌های مدیریتی متفاوت در شهرهای گوناگون، نمی‌توان نسخه واحدی برای گسترش فعالیت‌های شبانه تجویز نمود (سعیدی رضوانی و سینیچی، ۱۳۸۵: ۱). به عنوان مثال، تفاوت زیادی وجود دارد بین آن دسته از مناطق شهری که در جهت حمایت از اقتصاد خلاق یا هنرهای نمایشی عمل می‌کنند با آن دسته از نواحی شهری که کارکرد شبانه آنها عمدتاً بر مصرف مشروبات الکلی متمرکز است (Hemphill, 2015: 20). با وجود برخی چالش‌های مهم پیرامون اقتصاد شبانه و گردشگری شبانه - به ویژه در حوزه مسائل اجتماعی و فرهنگی - دینفان کلیدی به جای تأکید بر تهدیدات اقتصادی شبانه، آن را به مثابه یک فرصت بزرگ می‌نگرند (زیاری، ۱۳۹۳: ۹۵). به عنوان مثال، سرمایه‌گذاری در تفریحات شبانه به عنوان یک راهبرد مردم‌سوم برای تحریک اقتصاد محلی بر شمرده شده است (Hemphill, 2015: 47). در ایران امکان بازدید از بیشتر جاذبه‌های گردشگری و بهره‌مندی از امکانات و خدمات مربوط به آنها، عمدتاً محدود به ساعات روز است؛ این وضعیت سبب می‌شود ساعات شبانگاهی بدون انجام فعالیت خاصی سپری گردد. این در حالی است که بسیاری از فضاهای جذاب گردشگری، قابلیت استفاده در ساعات شبانه را دارند و حتی تفاوت قابل ملاحظه‌ای بین آنها و منظر شبانه بسیاری از فضاها از منظر روزانه آنها، خود به ایجاد جاذبه جدیدی

منجر می‌شود و می‌تواند برای گردشگران جالب توجه باشد (اسکندری، ۱۳۹۵: ۱۴۶). محدود بودن بخش عمده‌ای از فعالیت‌های گردشگری شهری به ساعات روز، رضایتمندی ذینفعان گردشگری را تحت تأثیر قرار می‌دهد. از سوی دیگر حیات جمعی فرصتی جهت رها شدن از تنش‌های زندگی روزمره، گذران اوقات فراغت، تعاملات اجتماعی و گردهمایی افراد و گروه‌های مختلف و بستری برای حضور، آزادی بیان و ابراز آنها در فضا است. حیات جمعی در فضاهای عمومی در گرو ترویج تعاملات اجتماعی، جذب افراد و گروه‌های مختلف، امنیت اجتماعی و در نتیجه ترغیب به افزایش تحمل گروه‌های مختلف در فضا، جامعه‌پذیری بیشتر و ایجاد فضای فعال و سرزنده است. (کاظمی، ۱۳۹۲: ۲۲) منظر شبانه یکی از ارکان مهم در حیات اجتماعی فضاهای جمعی است که عدم وجود و یا نامطلوب بودن آن پیامدهای زیر را به دنبال دارد: عدم وجود آن باعث از بین رفتن ایمنی و همچنین امنیت در محیط می‌شود و فضای بی‌دفاع شهری در شب به وجود می‌آید که در این صورت فضای جمعی کارکرد کلیدی خود را از دست می‌دهد. همچنین نامطلوب بودن منظر شبانه موجب کاهش حضور مخاطب و در نتیجه کاهش سرزندگی و پویایی این گونه فضاهای شهری را در پی دارد. زندگی شبانه به معنای فعالیت ۲۴ ساعت شبانه‌روزی است. مفهوم زندگی شبانه با توجه به نظریه اندیشمندان مانند راب کریر، کرمونا و... به معنای ایجاد ساعات بیشتر نیست، بلکه از زمان‌های موجود در شب، که از ساعات ۵-۶ بعد از ظهر شروع می‌شود، به درستی استفاده نمود. زندگی شبانه دسترسی به تمام خدمات و فعالیت‌های شهری، در تمام ساعات شبانه‌روزی است. در این بین، شهرهایی که دارای حیات شهری مطلوب‌تری هستند، می‌توانند در جذب گردشگر موفق‌تر عمل کنند (بحرینی، ۱۳۹۲: ۶۵). حیات شهری از مباحثی است که در برنامه‌ریزی شهری کمتر مورد توجه قرار گرفته است. از طرفی نقشی که حیات شبانه می‌تواند در ابعاد گوناگون گردشگری شهری، داشته باشد، جزو مهم‌ترین موضوعاتی است که باید در دستور کار متولیان مدیریت گردشگری و برنامه‌ریزان شهری کشور قرار گیرد. با توجه به اینکه در این زمینه پژوهش کافی در کشور صورت نگرفته است، اهمیت نقش حیات شبانه در گردشگری شهری، بر ضرورت این پژوهش اذعان می‌کند. حیات شهری از سرمایه‌های فرهنگی شهرهاست. حیات شبانه عاملی است جهت رونق گذران اوقات فراغت شهروندان در فضاهای شهری چرا که عرصه‌های عمومی تجلی روابط اجتماعی است گذران فراغت در زندگی شهری بدون در نظر گرفتن فضاهای عمومی بی‌معناست. فضاهای عمومی شهری، شهر را از مکانی خشک و تصنعی به مکانی برای سکونت تبدیل می‌کنند. بی‌تردید سرزندگی شهرها و پویایی مستمر آنها به نحوه حضور شهروندان در آن بستگی دارد. فضاهای عمومی بخش مهمی از نیازهای شهروندان به خصوص نیازهای فراغتی را تأمین می‌کنند. شهر تهران یکی از معدود و شاید تنها پایتخت بزرگ جهان با چنین وسعت جغرافیایی و جمعیتی است که فاقد زندگی شبانه است. در

این میان، منطقه ۱۲ شهرداری تهران، یکی از مناطق قدیمی، تاریخی و مرکزی این شهر محسوب می‌شود که بسیاری از نقاط و اماکن موجود در آن فاقد زندگی شبانه است که نه تنها امنیت تردد در شهر را کاهش، تردد معتادان، کارتن‌خواب‌ها، و بی‌خانمان‌ها در سطح منطقه را نیز افزایش داده و در شکل‌گیری و گسترش جرم و جنایت و همچنین آسیب‌های اجتماعی فراگیر نیز موثر است. این موضوع دو نتیجه عمده نیز با خود به همراه داشته است: گریز جمعیت ساکن با هویت و تبدیل به منطقه ترانزیتی و محل عبور و مرور مجرمین و معتادین. از سویی این منطقه، منطقه‌ای استراتژیک است و به نظر می‌رسد مطالعه و بررسی پتانسیل‌های محلات این منطقه جهت ایجاد حیات شبانه و ارتقای کیفیت گردشگری در شب ضروری است. لذا جهت آفرینش حیات شبانه در این منطقه، نیاز به وجود فضاهای عمومی غنی در شب احساس می‌شود؛ فضاهایی که بتواند با ارتقای تصاویر ذهنی خوانا و مطلوب، به افزایش سرزندگی و کیفیت آن فضاها کمک نماید و در نهایت منجر به ارتقای استانداردهای کیفی تسهیلات و خدمات گردشگری و افزایش گردش مالی در شهر شود. با توجه به موارد آمده در بالا می‌توان اذعان کرد که این پژوهش در صدد بررسی نقش گردشگری اوقات فراغت در سرزندگی فضاهای شهری با محوریت حیات شبانه و نشاط اجتماعی در منطقه ۱۲ شهرداری تهران است که در نهایت، ارائه راهبردهای عملیاتی جهت احیای حیات شبانه در سطح منطقه ۱۲ را خواستار است.

پیشینه و مبانی نظری تحقیق:

مطالعات تجارب جهانی نیز نشان می‌دهد بسیاری از شهرهای جهانی (Global city) مانند نیورک شهرهایی در ایتالیا، هلند و... بنا به عملکرد و فعالیت خود که ۲۴ ساعت شبانه روز فعال و روشن هستند (STUDIES, V: 16, 1917)، به دلایل کمبود وقت، برای جذب توریست و حضور شهروندان جهت تفریح جایگاهی در ساعات شبانگاهی در شهر مهیا ساخته‌اند و در طول هفته که افراد در صبح به کار و فعالیت مشغول هستند و در شب استراحت می‌کنند، شاید عبور مرور در شهر کاسته شده باشد، اما با این حال شهر دارای زندگی است و این زندگی شبانه صرفاً دیگر در جهت گردش و تفریح نبوده، بلکه شب مانند روز می‌ماند و دیگر تاریکی به عنوان عامل ترس مانع حضور فرد و منع وی برای فعالیت و تردد نمی‌گردد، همچنین دسترسی به خدمات از ویژگی‌های زندگی شبانه است که برای شهروند امکان دسترسی به خدمات در ساعات شب وجود دارد و فرد عاجز تا صبح روز بعد نمی‌ماند. این روزها، صنعت گردشگری کلید توسعه اقتصادی بسیاری از کشورها، به ویژه کشورهای در حال توسعه و جهان سوم است (عظمی و همکاران، ۱۳۹۰: ۸۷). برخی از متفکران در این حوزه به مقوله حیات شبانه پرداخته که به صورت موردی به آنها پرداخته می‌شود؛

-چانگ و هسسیه (۲۰۰۶) انگیزه‌های تفریحی مردم از غذا خوردن در بازارهای شبانه شهر تایپه را بررسی نموده‌اند. بر اساس نتایج این مطالعه، سه دلیل عمده بازدید مردم از بازارهای شبانه در شهر تایپه عبارت است از: تنوع غذاهای عرضه شونده، گذران وقت و قیمت‌های ارزان. (GIBSON: ۱۶, ۲۰۰۱)

-یوانو همکاران (۲۰۱۱) ضمن تعریف و تبیین اقتصاد شبانه، فعالیت‌های مربوط به اقتصاد شبانه شهر سیدنی را با رویکرد هزینه-فایده بررسی نموده‌اند که برخی از آنها عبارتند از: خدمات پذیرایی شامل غذای و نوشیدنی، خرده‌فروشی، امکانات اقامتی، گالری‌ها و سالن‌های نمایش، موزه‌ها، فضاهای تفریحی و ورزشی. (تیزویل، ۱۳۸۰: ۲۲)

-ولف و کرافت (۲۰۱۲) تجربه گردشگران را از گردشگری و مشاهده شبانه حیات وحش را بررسی نموده‌اند. برخی از معیارهای مورد مطالعه در این پژوهش عبارتند از: تکنیک‌های مشاهده، مکان، طول دوره سفر، آموزش مقدماتی و اندازه گروه گردشگری.

-برندز و همکاران (۲۰۱۴) با استفاده از تحلیل‌های مقایسه‌ای، زمانی، جغرافیایی و کمی به بررسی و تحلیل زندگی شبانه و اقتصاد شبانه در مراکز شهرهای اترخت و روتردام در هلند پرداخته‌اند. داده‌های مورد نیاز این پژوهش از طریق تکمیل پرسشنامه‌ای متشکل از سؤالات مختلف در خصوص فعالیت‌ها و تأسیسات شبانه گردآوری شده است. برخی متغیرهای مورد مطالعه در این پژوهش عبارت است از: نوع تفریحات و تأسیسات شبانه، زمان ورود و خروج، مشخصات گروه‌های حاضر در محل شامل سن و جنس و نسبت اعضای گروه. (سواربروک جان، ۱۳۸۰: ۱۰۲)

-ماریانی و جورجیو (۲۰۱۷) ضمن تبیین ابعاد مختلف گردشگری رویدادها، جشنواره "شب صورتی" را از منظر مدیریتی بررسی نموده‌اند. قلمرو جغرافیایی مطالعه، استان‌های واقع در نوار ساحلی رودخانه رومنگا، در ایتالیا شامل فرارا، فورلی-سنا، راونا و ریمینی می‌باشد؛ این حوزه متشکل از ۵۰ ناحیه شهرداری است. استانها و شهرداری‌های مذکور همواره در جذب گردشگران و افزایش درآمدهای ناشی از آن با یکدیگر رقابت داشته‌اند.

شاخص‌های مربوط به شهر شب و گردشگری شبانه که در پژوهش‌های مختلف ذکر شده را در یک دسته‌بندی کلی می‌توان به دو گروه شاخص‌های "مطلوبیت محیطی" و "جاذبه‌های گردشگری" تفکیک نمود. از جمله شاخص‌های مطلوبیت محیطی میتوان به آب و هوا، امنیت، روشنایی، تسهیلات و خدمات اشاره نمود. در گروه شاخص‌های جاذبه‌های گردشگری نیز مواردی شامل مکانهای تاریخی، گالری‌ها و

سالن‌های نمایش، فضاهای تفریحی و موزه‌ها ذکر شده است. (سازمان جهانی گردشگری، ۱۳۹۲: ۵) بر همین اصل می‌توان به بررسی چندین تحقیق در این زمینه نیز توجه خاص داشت که در ذیل به آنها اشاره می‌کنیم.

جدول شماره ۱- بررسی پژوهش‌های مرتبط در برنامه ریزی گردشگری

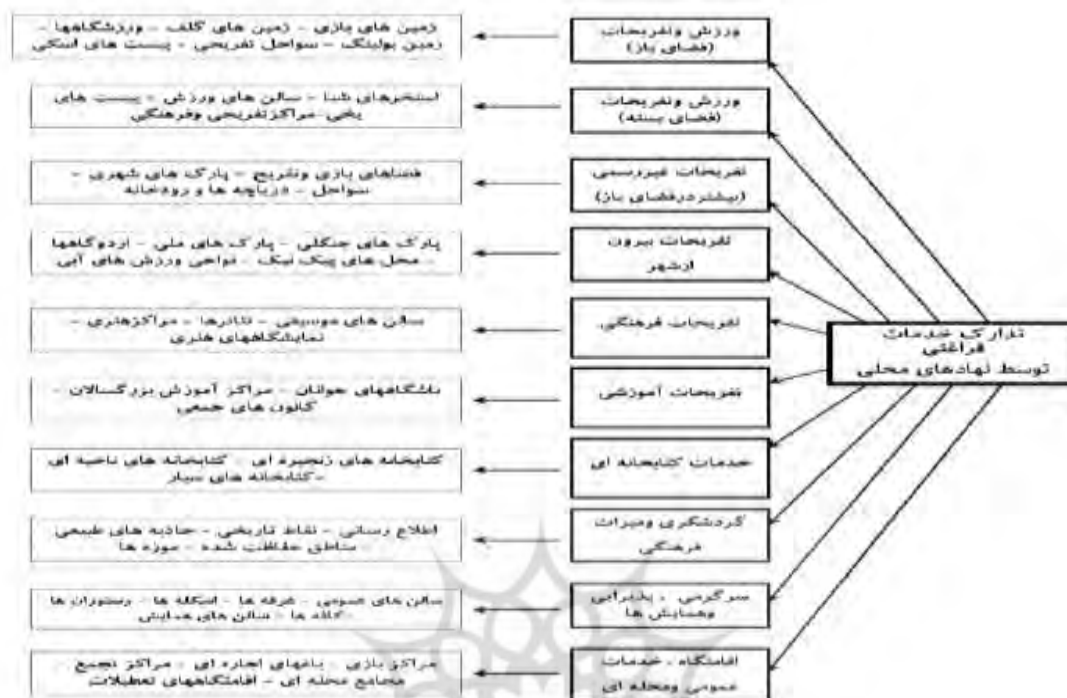
عنوان تحقیق	نویسنده-نویسندگان	یافته‌ها و نتیجه گیری تحقق
"شناسایی ویژگی‌های محیطی تاثیرگذار بر احساس امنیت بانوان در فضاهای شهری، محلات مخصوص و سلامت، منطقه ۱۱ شهر تهران"	شکوری اصل، شیده	در این تحقیق به بررسی رابطه متقابل محیط و رفتار فرد توجه شده است. و ویژگی‌های محیطی در ایجاد احساس امنیت یا ناامنی در استفاده کنندگان (افراد) تأثیر بسزایی دارد. این پژوهش از طریق شناسایی زمینه ایجاد فضاهای شهری ایمن و امن و امکان حضور فعال بانوان در عرصه عمومی به دور از اضطراب‌های محیطی را مورد تایید قرار میدهد و در نهایت به این نتیجه رسیده است که عوامل مکانی (فرم، عملکرد و معنا) در تعریف و سنجش احساس امنیت بانوان در فضاهای شهری تأثیر بسزایی دارد.
کتاب زندگی و مرگ شهرهای بزرگ آمریکا	جیکوبز	وی خیابان‌ها و پیاده راه‌ها را عمده‌ترین مکان‌های عمومی شهر و اصلی‌ترین ارگان حیاتی شهر می‌داند و حفظ امنیت شهر را وظیفه اساسی خیابان و پیاده راه برمی‌شمرد. وی چشم‌های ناظر را برای افزایش امنیت محیط مطرح می‌کند
کتاب "جامعه ۲۴ ساعته"	لئون کریتمن	وی به دامنه‌های از عوامل شناخته شده و قابل قبول از جمله تغییرات اجتماعی و جمعیتی، تغییر در الگوهای کار، افزایش تعداد مادران شاغل، میل به خروج از زندگی روزمره و انجام امور بیشتر و متنوع تر افزایش درآمد (و سایر عوامل دیگر اشاره می‌کند که از شهرهای امروز باعث می‌شوند مردم هر چه بیشتر خدماتی را در ساعات بیشتری از شبانه روز (غروب و شب) طلب کنند و معتقد است که این خواسته‌ها روز به روز در حال افزایش است. او بیشترین تأثیر و ارتباط این خواسته‌ها را بابخش تفریحات و سرگرمی و گذران اوقات فراغت میداند.
استفاده از طراحی شهری برای ارتقاء سطح گردشگری در که	-----	در این پژوهش آمده است که فضاهای شهری به عنوان عنصری از ساخت فضایی شهر و در برگیرنده روابط اجتماعی و فرهنگی شهرها به شمار می‌روند آمده است: « این فضاها امکان ایجاد روابط فرهنگی و اجتماعی بر مبنای ارزشها و هنجارهای مشترک را مهیا می‌سازند و در نتیجه گیری بیان میکنند لزوم پرداختن به فضای شهری جهت کاهش تنشهای اجتماعی و برقراری آرامش روحی، روانی از طریق افزایش حضور و برقراری تعاملات «چهره به چهره» بیش از پیش احساس می‌شود.

منبع: نگارنده، ۱۳۹۹

را، که ناگزیر راه به حریم خصوصی خواهد برد، به امری ارادی و اختیاری تبدیل کرد. این فرصت، سبب جلب مشارکت در امر بازسازی، نوسازی، و بهسازی بافت گردیده و خود می‌تواند یکی از مهم‌ترین دلایل مداخله در بافت به شمار آید (س. حبیبی ۱۳۸۰، ۴۶). در برنامه‌ریزی گردشگری و اوقات فراغت نباید نقش نهادهای محلی و تشکلی‌ها را فراموش کرد آنها می‌توانند از تأمین کننده امکانات به توانمند ساز و مهم‌تر از آن، هماهنگ کننده، ارتقا یابند. در واقع، خدمات مربوط به گذران اوقات فراغت، عرصه‌ای را تشکیل می‌دهند که با قیود دولتی کمتری مواجه‌اند و استفاده از روش‌های انعطاف‌پذیر در آن‌ها میسر

طراحی مسیره‌های پیاده گردشگری باهدف حفاظت از بافت، رونق بخشیدن به صنعت گردشگری، کنترل منطقی توسعه شهری و به تحقق رساندن اهداف جانبی دیگر، به‌عنوان یکی از مهم‌ترین اقدامات و مداخلات در بافت به شمار می‌رود. از آنجایی که این امر در فضایی عمومی و متعلق به همگان صورت می‌پذیرد و به طور مستقیم به حرایم خصوصی داخل نمی‌گردد، و از آنجایی که آثار و نتایج مثبت آن در صورت اجرای موفق، به راحتی از سوی ساکنان و بهره‌بران قابل درک خواهد بود، می‌توان از آغاز، نتایج مثبت این مداخله آگاهانه برای ساکنان و بهره‌بران را روشن کرده و پذیرش تغییرات و تحولات در بافت

است؛ به همین دلیل، نهادهای محلی و تشکل‌ها، می‌توانند سهم بزرگتری در تدارک آن‌ها به عهده گیرند (مهندسان مشاور فرهاد ۱۳۸۳، ۱۴).

شکل ۱: نقش نهادهای محلی در تدارک خدمات فراغتی مأخذ: (مهندسان مشاور فرهاد ۱۳۸۳)

بر توسعه عمران شهری و گردشگری در کلان‌شهرها و نوسازی بافت‌های تاریخی و گردشگری مناطق توریسم شهری باید در دستورالعمل دولت و شهرداری کلان‌شهرهای جامعه ما قرار گیرد. زمان آن فرار سیده است تا محدوده‌هایی مانند سایت‌های تاریخی و واجد ارزش فرهنگی را به‌عنوان محدوده‌های خاص فراغت و بازدید گردشگران، توسعه و ارتقاء داد.

مطالعات میانی نظری و تجارب جهانی عوامل مؤثر بر نقش گردشگری و اوقات فراغت در سرزندگی فضاهای شهری با محوریت حیات شبانه و نشاط اجتماعی نوع داده‌ها کمی و کیفی می‌باشند و در تجزیه و تحلیل داده‌ها، از روش پیرسون و اسپیرمن استفاده شده است

محدوده مورد مطالعه:

منطقه ۱۲ با ۱۶۰۰ هکتار وسعت (۲۰۳ درصد محدوده تهران) و ۲۳۲ هزار نفر جمعیت (۲۶۷ درصد جمعیت کلانشهر)، بیش از سه‌چهارم تهران ناصری (مرکز تاریخی تهران) را پوشش می‌دهد (شهرداری تهران، آمارنامه شهرداری تهران ۱۳۹۴) ۲۷۲۷ درصد از سطح منطقه (داخل باروی اول) بیش ۴۰۰۰۰۰۰ سا ۷۳۷۳۷۳۳ درصد از بافت بیش ۲۰۰۰۰۰۰ سال قدمت دارد. بیش ۴۳۴۳۴۳ درصد محدوده منطقه، از گستره‌ها و پهنه‌های شاخص و ارزشمند تشکیل شده‌است. علی‌رغم این ارزش‌ها، بیش از یک سوم سطح منطقه،

آنچه که در حوزه گردشگری شهری، باید به آن توجه نمود این است که صنعت نوپای توریستی در حوزه مدیریت اجرایی شهرها با تأکید بر برنامه‌ریزی‌های اجتماعی، فرهنگی و اقتصادی در ساختار کلان‌شهری ایران و سایر نقاط جامعه باید یکی از سرلوحه‌های فعالیت‌های عمده دستگاه‌های متولی گردشگری شهری در هر زمان و هر دولتی باشد. همچنین تأکید

مواد و روش تحقیق:

روش تحقیق این پژوهش مبتنی بر ماهیت مساله پژوهش، روش توصیفی-تحلیلی و نوع پژوهش کاربردی-توسعه‌ای است. برای جمع‌آوری داده‌ها، از روش‌های کتابخانه‌ای و میدانی استفاده شده است و با شناسایی متغیرهای مؤثر بر مساله که از طریق مبانی نظری رساله و تجارب مطالعاتی حاصل شده است ابتدا شاخص‌های مناسب برای تحلیل مؤلفه‌ها تنظیم شده و سپس با ابزار پرسشنامه به تحلیل داده‌ها پرداخته‌ایم. در پژوهش حاضر برای گردآوری اطلاعات از روش‌های کتابخانه‌ای و بر پایه اطلاعات موجود در منطقه ۱۲ شهر تهران پرداخته است. روش تحقیق حاضر از نظر هدف کاربردی و از نظر نحوه گردآوری داده‌ها توصیفی می‌باشد. این پژوهش از روش‌ها و فنون مختلف تحقیق (روش کمی و کیفی) استفاده می‌کند. در پژوهش حاضر با هدف ارائه رویکردی نوین موضوع در این پژوهش ابتدا با

تاریخچه تهران و بناهایی زیبا که بافت تجاری آن، غلبه‌ی سیری ناپذیری را در این منطقه پیدا کرده، هنوز هم تهران قدیم را در اذهان تداعی می‌کند (شهرداری تهران، پورتال شهرداری تهران ۱۳۹۶). این منطقه با ۷۶ هزار خانوار ساکن در آن و نیز میزان رشد جمعی ۲،۵۵ درصد در سال دربرگیرنده حدوداً ۱،۴۰۴ میلیون نفر جمعیت شناور است، که به واسطه موقعیت منطقه و سفرهای درون شهری در محدوده منطقه حضور می‌یابند (شهرداری تهران ۱۳۹۴). بر اساس اطلاعات دریافتی از شرکت مطالعات جامع حمل و نقل و ترافیک تهران، بیش از ۸۷۵ هزار سفر از دیگر مناطق تهران به من ۱۲ ه ۱۲ صورت گرفته و بالغ بر ۲۶۰ هزار سفر از منطقه به سایر مناطق برآورد شده است (مهندسین مشاور باوند).

فرسوده (اعم از ارزشمند یا غیر آن) محسوب می‌شود. به عبارت دیگر، مرکز تاریخی تهران، در معرض زوال و مخروبیگی روزافزون است (مهندسین مشاور باوند). منطقه ۱۲، از شمال به خیابان انقلاب با نقاط عطف میدان فردوسی، پیچ شمیران، لاله زار، پل چوبی، محدود می‌شود؛ از غرب به خیابان حافظ و خیابان وحدت اسلامی با نقاط عطف میدان تاریخی حسن آباد (هشت گنبدان)، میدان وحدت اسلامی (شاهپور)، چهارراه وحدت اسلامی (چهارراه شاهپور) و از جنوب به خیابان شوش، با نقاط عطفی همچون خیابان جهان پهلوان تختی، یخچال و میدان غار و از شرق، به خیابان ۱۷ شهریور (شهباز سابق) با نقاط عطف میدان شهید، خیابان خورشید، خیابان مجاهدین، زیرگذر امیرکبیر و اتوبان شهید محلاتی، ختم می‌شود. این منطقه با قدمتی به

نقشه ۱- موقعیت منطقه ۱۲ در شهر تهران (مهندسین مشاور بوم‌سازگان ۱۳۹۶)

که دارای ویژگی‌ها و خصوصیات متعدد و متنوعی می‌باشد. در این قسمت به بررسی مواردی از خصوصیات جمعیتی مانند تعداد جمعیت کنونی، تعداد خانوار، توزیع سنی و جنسی جمعیت، مهاجرت و ... پرداخته می‌شود. هدف از بررسی تحولات جمعیتی در این پروژه نشان دادن اهمیت حضور جمعیت ساکن به عنوان امکان و ضرورت حضور گردشگر در منطقه و استفاده از توان جمعیت بومی در جهت جذب گردشگر و رونق صنعت گردشگری در منطقه است؛ که این موضوع خود می‌تواند در حوزه اشتغال جامعه محلی، امنیت و سرزندگی و ایجاد حیات اجتماعی در منطقه ۱۲ هم برای ساکنین و هم برای گردشگران نقش بزرگی ایفا نماید. منطقه ۱۲، یکی از تاریخی‌ترین مناطق تهران به شمار می‌آید و به دلیل قدمت و قرار داشتن بخش مهمی از هسته اولیه شکل گیری شهر تهران، دچار تحولات اجتماعی و اقتصادی گوناگونی بوده است. یکی از این تحولات در حوزه جمعیت چنین بوده است که این منطقه شاهد جمعیت گریزی ساکنین اصلی خود بوده و این امر را می‌توان بطور

در نقشه ۱ موقعیت منطقه ۱۲ در شهر تهران و نیز نحوه قرارگیری این منطقه نسبت به سایر مناطق شهرداری تهران آورده شده است؛ که بر این اساس در شمال منطقه، مناطق ۶ و ۷، در جنوب آن مناطق ۱۵ و ۱۶، از سمت غرب منطقه ۱۱ و در نهایت مناطق ۱۳ و ۱۴ شهرداری تهران در سمت شرقی منطقه قرار می‌گیرند؛ منطقه ۱۲ شهرداری تهران، در شرایط کنونی و مطابق با مرزهای مصوب و رسمی، به شش ناحیه و سیزده محله تفکیک و مرزبندی شده است. در تقسیمات درونی مزبور، متوسط مساحت نواحی ۲۶۶ هکتار است. مطابق نقشه ۲ میان این نواحی به لحاظ وسعت، نواحی پنج و یک به ترتیب، کوچکترین و بزرگترین نواحی هستند. در تقسیم بندی‌های محله‌ای نیز کوچکترین محله، محله ۵ (لاله زار) و بزرگترین محله، محله ۱۵ (هرندی) بوده است (مهندسین مشاور بوم‌سازندگان ۱۳۹۵).

جمعیت ساکن در هر محدوده، به مثابه یکی از عناصر اصلی تشکیل دهنده موجودیت آن محدوده و عاملی است هویت بخش،

کلی در روند رو به رشد فعالیت‌های تجاری، رسوخ کارگاه‌ها در داخل بافت مسکونی مشاهده نمود. در کنار این موارد خروج ساکنان قدیمی و خانوارهای اصیل از یک سو و ورود مهاجران تهیدست و در جستجوی کار، از سوی دیگر، چهره‌ای متفاوت به این منطقه داده است.

جدول ۲- گونه شناسی نهایی اجتماعی و فرهنگی محلات در منطقه ۱۲

نام محله	ویژگی	گونه‌ها
سنگلج	از نظر روابط همسایگی دارای روابط همسایگی مختلط، از نظر پایگاه تحصیلی بیشتر ساکنان محلات در سطح تحصیلی دیپلم و لیسانس هستند، از نظر پایگاه شغلی اکثر در مشاغل تکنسین و دستیاران هستند، دارای تعلق محلی کم و متوسط، دارای مصرف جمعی در حوزه بهداشت و سلامت و آموزش و توانمندسازی، مشارکت و استفاده از خدمات محلی در سطح متوسط به بالاست، از نظر مهاجرتی تقریباً مهاجر پذیر به معنای محل سکونت خانوار قبل از آمدن به محله در خارج از شهر تهران بوده است.	محلات مهاجر پذیر با تنوع قومی بالا
ایران، دروازه شمیران، هرنندی،	از نظر روابط همسایگی دارای روابط همسایگی مختلط، از نظر پایگاه تحصیلی اکثراً در سطح دیپلم هستند، از نظر شغلی اکثراً جزو کارمندان امور اداری و دفتری و یا کارکنان خدماتی هستند، از نظر تعلق محلی اکثراً دارای تعلق محلی هستند، اکثراً دارای مصرف جمعی در حوزه بهداشت و سلامت و آموزش و توانمندسازی هستند، در اکثر محلات مشارکت محلی در سطح متوسط به بالا وجود دارد، دارای ساکنان بومی،	محلات سنتی و دارای ساختار بومی

منبع: حبیبی و همکاران، ۱۳۹۷

مصاحبه با افراد درون منطقه به نتایج و یافته‌هایی رسیده‌ایم که در این قسمت به آن پرداخته می‌شود. داده‌های خام با استفاده از فنون آماری مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفته و پس از پردازش به شکل اطلاعات در اختیار استفاده‌کنندگان قرار گرفته است. همچنین پردازش داده‌ها در دو سطح انجام گرفته است که عبارتند از توصیف داده‌ها و تحلیل و استنباط آنها. در مرحله توصیف داده‌ها جامعه مورد مطالعه با توجه به متغیرهای مورد نظر توصیف شده و تصویری از وضع موجود ارائه می‌گردد. گویه‌های بکار رفته با توجه به نظرات شهروندان:

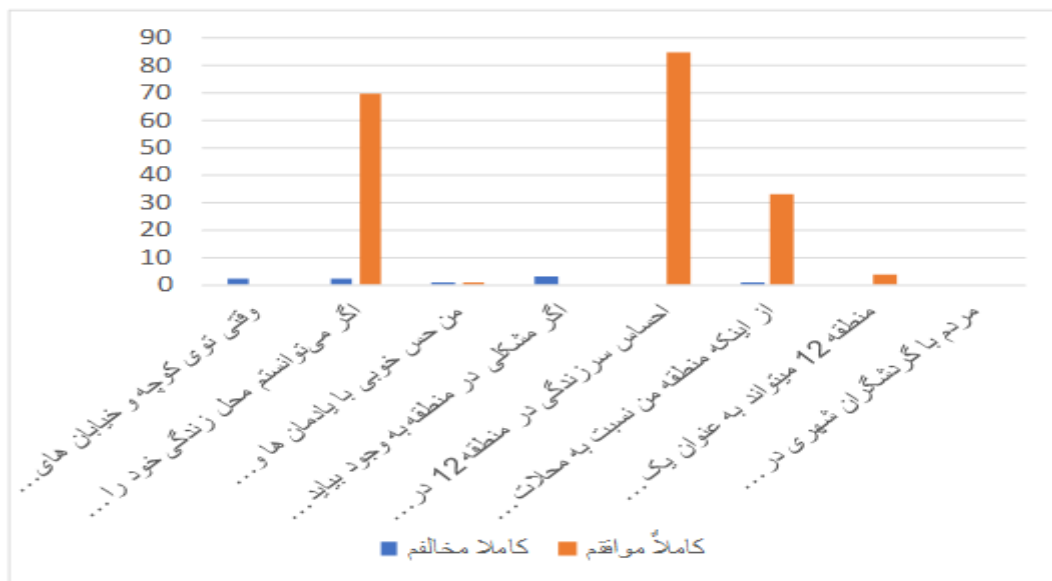
بحث و ارائه یافته‌ها:

آمار و تجزیه و تحلیل داده‌ها برای بررسی صحت و سقم فرضیات برای هر نوع پژوهش از اهمیت خاصی برخوردار است. امروزه در بیشتر پژوهش‌هایی که متکی بر اطلاعات جمع‌آوری شده از موضوع مورد پژوهش می‌باشد تجزیه و تحلیل اطلاعات از اصلی‌ترین و مهم‌ترین بخش‌های پژوهش محسوب می‌شود. در خصوص موضوع مورد بررسی در این پژوهش "بررسی نقش گردشگری اوقات فراغت در سرزندگی فضاهای شهری با محوریت حیات شبانه و نشاط اجتماعی در منطقه ۱۲ شهرداری تهران" و با توجه به مشاهده میدانی از منطقه و پرسش و

جدول ۳- توزیع درصد فراوانی نظرات شهروندان در خصوص گویه‌های مورد بررسی

گویه‌ها	کاملاً مخالفم		کاملاً موافقم		فراوانی درصد	
	مخالفم	مخالفم تا حدودی	موافقم	کاملاً موافقم	درصد	فراوانی درصد
وقتی توی کوچه و خیابان‌های منطقه ۱۲ قدم می‌زنم احساس خوبی دارم	۲	۱	۰	۰	۵	۱،۷
اگر می‌توانستم محل زندگی خود را تغییر دهم، حتماً از این منطقه می‌رفتم	۲	۳	۱۵	۳۰	۷۰	۱۲۰
من حس خوبی با یادمان‌ها و محلات قدیمی منطقه ۱۲ دارم	۱	۱	۰	۵	۱	۲،۶
اگر مشکلی در منطقه به وجود بیاید مردم منطقه می‌توانند تا حدودی آن را حل کنند.	۳	۰	۰	۰	۰	۳
احساس سرزندگی در منطقه ۱۲ در حال از بین رفتن است	۰	۵	۰	۱۰	۸۵	۱۰۰
از اینکه منطقه من نسبت به محلات دیگر پایین تر به حساب می‌آید حس خوبی ندارم	۱	۲	۴	۱۰	۳۳	۵۰
منطقه ۱۲ میتواند به عنوان یک مرکز فرهنگی و تاریخی در شهر تهران شناخته شود	۰	۰	۱	۲	۴	۷
مردم با گردشگران شهری در فضاهای تاریخی رابطه خوبی دارند	۰	۰	۵	۲	۰	۷
جمع	۹	۱۳	۲۶	۵۹	۱۹۳	۳۰۰

منبع: نگارنده، ۱۳۹۹

نمودار ۱- توزیع درصد فراوانی نظرات شهروندان در خصوص گویه های مورد بررسی (منبع: نگارنده ۱۳۹۹)

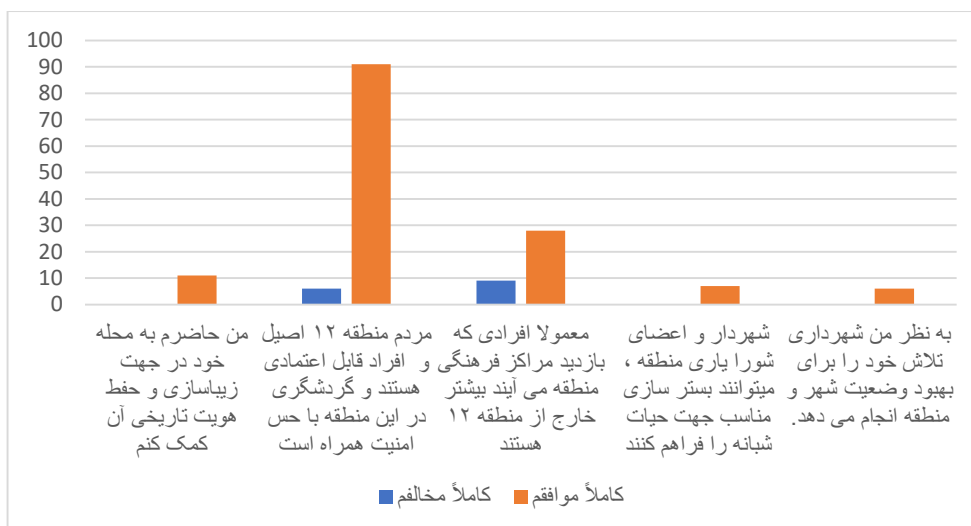
نتایج بدست آمده نشان می دهد ۴۰ درصد پاسخگویان تمایل به تغییر محل سکونت خود دارند، ۳۳ درصد معتقدند سرزندگی در منطقه ۱۲ از بین رفته است، ۱۷ درصد از اینکه در این منطقه سکونت دارند حس خوبی ندارم، ۲۶ درصد نسبت به یادمان ها و محلات قدیمی احساس خوبی دارند، ۲۳ درصد معتقدند

منطقه ۱۲ باید به عنوان یک مرکز فرهنگی و تاریخی در شهر تهران شناخته شود و مردم با گردشگران رابطه خوبی دارند و ۱ درصد معتقدند اگر در منطقه مشکلی پیش بیاید مردم می توانند تا حدودی آن را حل کنند.

جدول ۴- توزیع درصد فراوانی نظرات شهروندان در خصوص گویه ها

گویه	کاملاً موافقم	موافقم	تا حدودی	مخالفم	کاملاً مخالفم	درصد فراوانی
من حاضرم به محله خود در جهت زیباسازی و حفظ هویت تاریخی آن کمک کنم	۱۱	۴	۰	۰	۰	۱۵
مردم منطقه ۱۲ اصیل و افراد قابل اعتمادی هستند و گردشگری در این منطقه با حس امنیت همراه است	۹۱	۵۳	۲۷	۸	۶	۱۷۹
معمولاً افرادی که بازدید مراکز فرهنگی منطقه می آیند بیشتر خارج از منطقه ۱۲ هستند	۲۸	۱۹	۱۱	۱۳	۹	۸۰
شهردار و اعضای شورا یاری منطقه، میتوانند بستر سازی مناسب جهت حیات شبانه را فراهم کنند	۷	۳	۰	۰	۰	۱۰
به نظر من شهرداری تلاش خود را برای بهبود وضعیت شهر و منطقه انجام می دهد.	۶	۵	۴	۱	۰	۱۶
جمع	۱۲۹	۷۸	۳۹	۲۳	۱۵	۳۰۰

منبع: نگارنده، ۱۳۹۹

نمودار ۲- توزیع درصد فراوانی نظرات شهروندان در خصوص گویه‌ها (منبع: نگارنده، ۱۳۹۹)

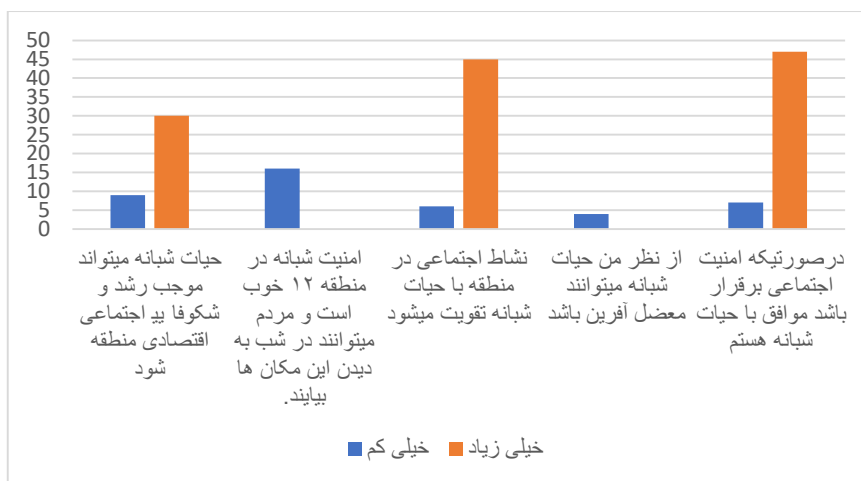
وضعیت شهر و منطقه انجام می‌دهد. ۵ درصد از پاسخگویان حاضر هستند در جهت زیبا سازی و حفظ هویت تاریخی آن کمک کنند و در نهایت ۳,۳ درصد معتقدند که شهردار و اعضای شورایی منطقه می‌تواند بستر سازی مناسب جهت حیات شبانه را فراهم کنند.

نتایج بدست آمده نشان می‌دهد ۵۹,۶ درصد پاسخگویان معتقدند مردم منطقه ۱۲ اصیل و افراد قابل اعتمادی هستند و گردشگری در این منطقه با حس امنیت همراه است، ۲۶,۶ درصد بیان کردند که افراد بازدید کننده بیشتر خارج از منطقه هستند ۵,۳ درصد اظهار داشتند که شهرداری تلاش خود را برای بهبود

جدول ۵- توزیع درصد فراوانی موافقت شهروندان با گویه‌ها در زمینه گردشگری شهری و حیات شبانه

درصد فراوانی	فراوانی	خیلی زیاد	زیاد	تا حدی	کم	خیلی کم	
۳۱	۹۳	۳۰	۲۶	۱۱	۱۴	۹	حیات شبانه میتواند موجب رشد و شکوفایی اجتماعی اقتصادی منطقه شود
۶,۶	۲۰	۰	۰	۰	۴	۱۶	امنیت شبانه در منطقه ۱۲ خوب است و مردم می‌توانند در شب به دیدن این مکان‌ها بیایند.
۳۳,۳	۱۰۰	۴۵	۲۷	۱۴	۸	۶	نشاط اجتماعی در منطقه با حیات شبانه تقویت می‌شود
۲,۳	۷	۰	۰	۰	۳	۴	از نظر من حیات شبانه می‌تواند معضل آفرین باشد
۲۶,۶	۸۰	۴۷	۱۸	۱۶	۱۰	۷	در صورتیکه امنیت اجتماعی برقرار باشد موافق با حیات شبانه هستم
۱۰۰	۳۰۰	۱۰۴	۷۱	۴۱	۳۹	۴۲	جمع

منبع: نگارنده، ۱۳۹۹

نمودار ۳- توزیع درصد فراوانی موافقت شهروندان با گویه‌ها در زمینه گردشگری شهری و حیات شبانه

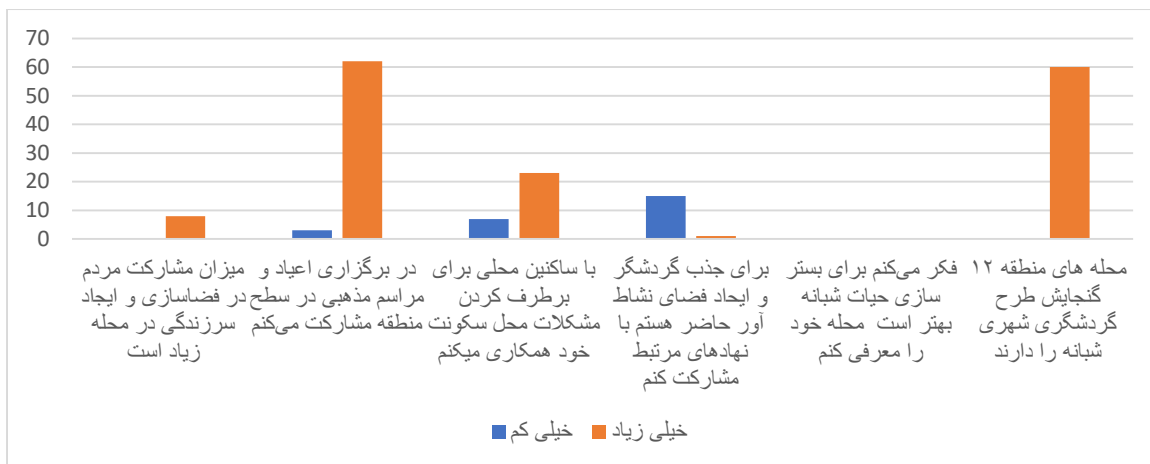
برقرار باشد موافق با حیات شبانه هستیم، ۶٫۶ درصد معتقدند امنیت در منطقه ۱۲ خوب است و مردم می‌توانند در شب به دیدن این مکان‌ها بیایند. از نظر ۲٫۳ درصد پاسخگویان حیات شبانه می‌تواند معضل آفرین باشد.

نتایج بدست آمده نشان می‌دهد ۳۳٫۳ درصد از پاسخگویان معتقدند نشاط اجتماعی در منطقه با حیات شبانه تقویت می‌شود، ۳۱ درصد پاسخگویان بیان داشته‌اند حیات شبانه می‌تواند موجب رشد و شکوفایی اقتصادی منطقه شود، ۲۶٫۶ درصد پاسخگویان اظهار داشته‌اند در صورتیکه امنیت اجتماعی

جدول ۶- توزیع درصد فراوانی در رابطه با میزان مشارکت مردم در طرح گردشگری و حیات شبانه در منطقه ۱۲

درصد فراوانی	خیلی زیاد	زیاد	تاحدی	کم	خیلی کم	درصد فراوانی	
۸٫۳	۲۵	۸	۱۰	۷	۰	۰	میزان مشارکت مردم در فضا سازی و ایجاد سرزندگی در محله زیاد است
۳۲٫۶	۹۸	۶۲	۲۰	۸	۵	۳	در برگزاری اعیاد و مراسم مذهبی در سطح منطقه مشارکت می‌کنم
۱۶٫۶	۵۰	۲۳	۷	۱۰	۳	۷	با ساکنین محلی برای برطرف کردن مشکلات محل سکونت خود همکاری میکنم
۱۰	۳۰	۱	۳	۶	۵	۱۵	برای جذب گردشگر و ایجاد فضای نشاط آور حاضر هستم با نهادهای مرتبط مشارکت کنم
۲٫۳	۷	۰	۷	۰	۰	۰	فکر می‌کنم برای بستر سازی حیات شبانه بهتر است محله خود را معرفی کنم
۳۰	۹۰	۶۰	۲۳	۵	۲	۰	محله‌های منطقه ۱۲ گنجایش طرح گردشگری شهری شبانه را دارند
۱۰۰	۳۰۰	۱۵۴	۷۰	۳۱	۱۵	۲۵	جمع

منبع: نگارنده، ۱۳۹۹

نمودار ۴- توزیع درصد فراوانی در رابطه با میزان مشارکت مردم در طرح گردشگری و حیات شبانه در منطقه ۱۲ (منبع: نگارنده، ۱۳۹۹)

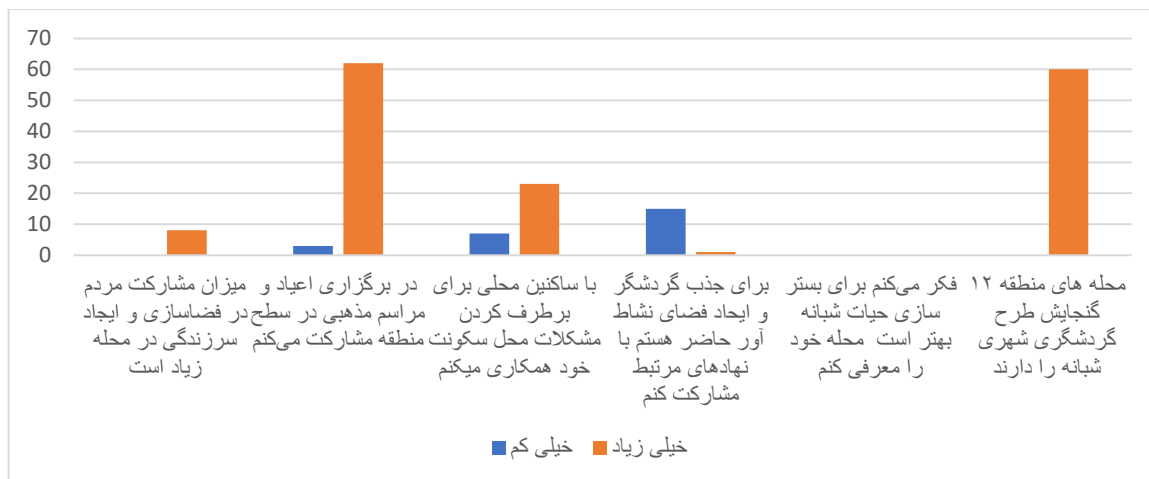
اعلام نموده‌اند برای جذب گردشگر و ایجاد فضای نشاط آور حاضر هستم با نهادهای مرتبط مشارکت کنند. ۸,۳ درصد پاسخگویان معتقدند میزان مشارکت مردم در فضا سازی و ایجاد سرزندگی در محله زیاد است و در نهایت ۲,۳ درصد معتقدند برای بستر سازی حیات شبانه بهتر است محله خود را معرفی کنند.

نتایج بدست آمده نشان می‌دهد ۳۲,۶ درصد از پاسخگویان اظهار داشتند در برگزاری اعیاد و مراسم مذهبی در سطح منطقه مشارکت می‌کنند. ۳۰ درصد از پاسخگویان معتقدند محله‌های منطقه ۱۲ گنجایش طرح گردشگری شهری شبانه را دارند. ۱۶,۶ درصد تمایل خود را نسبت به همکاری با همسایگان در جهت برطرف کردن مشکلات اعلام نموده‌اند. ۱۰ درصد از پاسخگویان

جدول ۷- توزیع درصد فراوانی نظرات شهروندان در خصوص گویه‌ها

گویه	کاملاً مخالفم	مخالفم	تاحدودی	موافقم	کاملاً موافقم	فراوانی درصد فراوانی
گردشگری و اوقات فراغت باید جزیی از زندگی مردم باشد	۰	۰	۳	۵	۱۰	۱۸
حفظ زیبایی محلات منطقه می‌تواند احساس نشاط و سرزندگی در منطقه را رشد دهد (حتی رنگ دیوار حیاطها و باغچه‌ها)	۰	۲	۸	۱۷	۲۳	۵۰
حیات شبانه برای خانوارهایی که درگیر اشتغال روزانه هستند مناسب است	۲	۱	۷	۴	۷	۲۱
گردشگری شبانه با ایجاد حس امنیت گردشگران میتواند شهر را زنده نگه دارد	۹	۷	۱۱	۱۳	۳۰	۷۰
فضاهای شهری مناسبی در منطقه ۱۲ برای حیات شبانه وجود دارد	۲۵	۱۶	۱۴	۳۱	۵۵	۱۴۱
جمع	۳۶	۲۶	۴۳	۷۰	۱۲۵	۳۰۰

منبع: نگارنده، ۱۳۹۹

نمودار ۵- توزیع درصد فراوانی نظرات شهروندان در خصوص گویه‌ها (منبع: نگارنده، ۱۳۹۹)

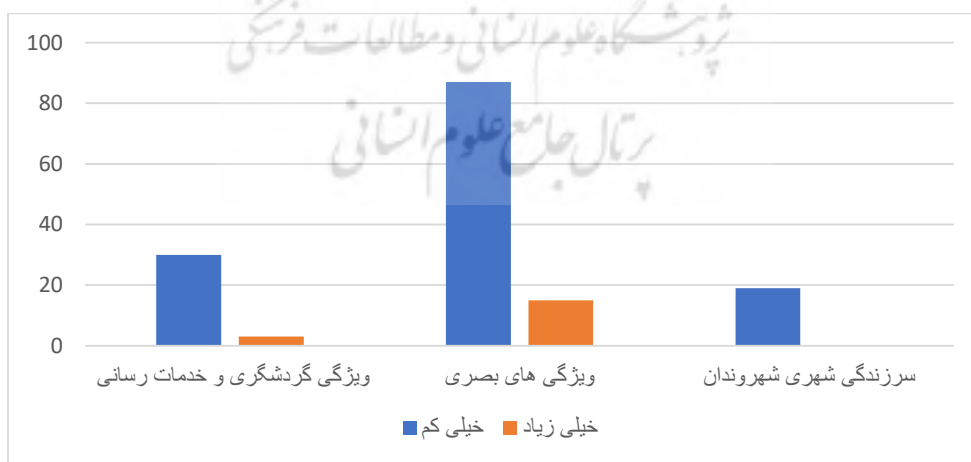
حتی رنگ دیوار حیاط‌ها و باغچه‌ها) درصد از پاسخگویان گردشگری و اوقات فراغت باید جزئی از زندگی مردم باشد، ۷۰ درصد پاسخگویان معتقدند حیات شبانه برای خانوارهایی که درگیر اشتغال روزانه هستند مناسب است و در نهایت ۶ درصد پاسخگویان معتقدند گردشگری و اوقات فراغت باید جزئی از زندگی مردم باشد.

نتایج بدست آمده نشان می‌دهد ۴۷ درصد پاسخگویان اظهار داشته‌اند که فضاهای شهری مناسبی در منطقه ۱۲ برای حیات شبانه وجود دارد، ۲۳ درصد پاسخگویان معتقدند گردشگری شبانه بایجاد حس امنیت گردشگران می‌تواند شهر را زنده نگه دارد، ۱۶/۶۶ درصد از پاسخگویان معتقدند حفظ زیبایی محلات منطقه می‌تواند احساس نشاط و سرزندگی در منطقه را رشد دهد

جدول ۸- توزیع درصد فراوانی نظرات شهروندان در خصوص متغیرهای مورد بررسی در حوزه گردشگری شهری و حیات شبانه

درصد فراوانی	فراوانی	خیلی زیاد	زیاد	متوسط	کم	خیلی کم	
۱۹,۳	۵۸	۳	۵	۵	۱۵	۳۰	ویژگی گردشگری و خدمات رسانی
۶۶,۶	۲۰۰	۱۵	۱۶	۲۰	۶۲	۸۷	ویژگی‌های بصری
۱۴	۴۲	۰	۴	۵	۱۴	۱۹	سرزندگی شهری شهروندان
۱۰۰	۳۰۰	۱۸	۲۵	۳۰	۹۱	۱۳۶	جمع

منبع: نگارنده، ۱۳۹۹

نمودار ۶- توزیع درصد فراوانی نظرات شهروندان در خصوص متغیرهای مورد بررسی در حوزه گردشگری شهری و حیات شبانه

باعث رونق زندگی شهروندان منطقه ۱۲ گردد. از میزان ضریب پیرسون (۰ / ۶۶۷) می‌توان دریافت که یک رابطه مثبت بین سرزندگی و تقاضای گردشگری وجود دارد بنابراین با افزایش و بهبود گردشگری، سرزندگی شهری در محدوده مورد مطالعه نیز بهبود می‌یابد.

نتایج بدست آمده نشان می‌دهد ۶۶٫۶ درصد از پاسخگویان ویژگی بصری را عامل مهمی در رونق گردشگری و حیات شبانه می‌داند، ۱۹٫۳ درصد از پاسخگویان ویژگی گردشگری و خدمات رسانی را مهم دانسته و ۱۴ درصد از پاسخگویان معتقدند نمی‌تواند

جدول ۹- همبستگی پیرسون

شاخص	عوامل گردشگری	معنی داری	تعداد
تقاضا	ضریب همبستگی	۰٫۰۵	۳۰۰

منبع: نگارنده، ۱۳۹۹

دست آمده بالا، بیانگر نقش این مولفه‌ها در سرزندگی شهری محدوده مورد مطالعه می‌باشد. سطح معناداری محاسبه شده برای این مولفه‌ها نیز برابر با صفر می‌باشد، بنابراین از آنجایی که این مقدار کمتر از ۰ / ۰۵ محاسبه شده است بیانگر توافق معنادار پاسخ‌گویان در این رابطه است.

بررسی میانگین شاخصهای عامل فضایی با آزمون T: به منظور بررسی و ارزیابی نقش گردشگری و اوقات فراغت در سرزندگی شهری، از دیدگاه ساکنان محدوده مورد مطالعه و گردشگران، از آزمون T استفاده شده است. همانطور که در جدول ۳۱ مشاهده می‌شود، تمام مؤلفه‌های گردشگری بالاتر از میانگین بوده‌اند و با میزان اختلاف از میانگین و میزان t به

جدول ۱۰- تحلیل آماره آزمون T تک نمونه‌ای برای مؤلفه‌های گردشگری

مؤلفه‌ها	مقدار میانگین: ۲٫۵	t	درجه آزادی	اختلاف از میانگین	کمترین	بیشترین	معنی داری
زیرساختی	۷۷٫۴۳۷	۴۰٫۲	۱۳٫۳۳۶	۱۲٫۹۷۵	۱۳٫۶۹۶	۰٫۰۰۰	
امنیت	۸۲٫۱۲۳	۴۰٫۲	۲۰٫۱۱۰	۱۹٫۶۴۶	۲۰٫۵۷۴	۰٫۰۰۰	
دسترسی	۸۶٫۱۱۱	۴۰٫۲	۳۶٫۰۲۱	۳۵٫۰۲۱	۳۶٫۸۴۳	۰٫۰۰۰	

منبع: نگارنده، ۱۳۹۹

نتیجه‌گیری و ارائه پیشنهادها:

شهری و نهادهای دولتی و مردمی در راستای توجه به زیرساخت‌های گردشگری و حیات شبانه برداشت می‌توان گفت منطقه را برای ایجاد حیات شبانه با تاکید بر سرزندگی و نشاط شهروندان را می‌توان ایجاد کرد.

بنابراین توجه به حیات شبانه یک امری ضروری بوده برای منطقه ۱۲ شهر تهران بوده و قبل از ایجاد آن باید توجه به جغرافیای فضاهای شهری جاذب، توجه به زیرساخت‌های حمل و نقل در این خصوص و همچنین توجه به عوامل کالبدی و شاخص‌های دیگری نظیر (نورپردازی، نفوذپذیری بصری و ...) در این حوزه را نباید فراموش کرد و از همه مهمتر می‌توان به احساس امنیت شهروندان در این فضاهای در ساعات شبانه توجه داشت چرا که این عوامل باعث باعث افزایش امنیت روانی و فیزیکی در فضاهای شهری در ساعات شبانه می‌شود و در ایجاد سرزندگی و حضورپذیری گردشگران در فضای شهری نیز سهم بسزایی دارد

فضاهای عمومی شهری بدون هیچ عملکرد و فعالیتی در طول شب می‌تواند بستر بزهکاری‌های اجتماعی و کاهش امنیت روانی و فیزیکی شهروندان گردد، اما با استفاده از تمهیدات طراحانه و بکارگیری شاخص‌های مؤثر در افزایش امنیت، سرزندگی، حضورپذیری افراد در یک فضای شهری و با بکارگیری نظام برنامه ریزی و مدیریتی می‌توان این تهدید را به فرصتی تبدیل نموده تا شهروندان بتوانند حیات شبانه را به خوبی تجربه کنند و هیاهوی روز و ضرب آهنگ زندگی روزانه را در شب هنگام نیز طنین انداز شود. منطقه ۱۲ شهر تهران با هویت تاریخی و فرهنگی خود که به هسته تاریخی تهران هم معروف هست به عنوان قلب شهری با قدمت تاریخی، ساعاتی بعد از غروب آفتاب به محیطی تاریک، خالی از جمعیت و مستعد بزهکاری تبدیل می‌شود. اگر بتوان یک هماهنگی بین مدیریت

- برگزاری جشن‌های مذهبی ملی، فعالیت‌های هنری، نوازندگی و برگزاری تئاترهای شبانه در فرهنگسرای ساختمان و احیاء بنا در ساعات شبانه
 - انتقال کاربری‌هایی که فقط در ساعات محدود و مشخصی فعالیت دارند و در ساعات شبانه جداره‌های خاموش و غیر فعال بوجود می‌آورند. مانند اداره‌ها
 - حفظ و تقویت شاخص‌های کالبدی که یادآور خاطرات جمعی است. و نورپردازی آن‌ها در شب به منظور شاخص کردن آنها
 - بهره‌گیری و ایجاد جاذبه‌هایی برای افزایش حضور افراد در سایت در شب
 - استفاده از تلویزیون‌های شهری، المان‌های شهری و نورپردازی مدرن و جذاب و در مسیرهای حیات شبانه
 - ویتترین مغازه‌ها در شب تا حد امکان روشن، شفاف و قابل دید باشد
 - تشویق به استفاده از حمل و نقل پایدار و جانمایی ایستگاه کرایه دوچرخه در فواصل مناسب از طول مسیرها
 - افزایش ظرفیت پیاده‌ها برای تشویق به ماندن و حضور جزیره‌ای فضای رستوران در نیمه شب
 - افزایش عرضه خدمات تاکسیرانی بعد از ساعت به ویژه در ایام تعطیلات و آخر هفته و دسترسی به تاکسی

پیشنهادات با توجه به مطالعات انجام شده و در جهت بهبود وضعیت سرزندگی و حیات شبانه در منطقه ۱۲ شهر تهران ر ارائه می‌گردد
 - مطالعه‌ی مکانهای پرخطر و جرم خیز خیابان در هنگام شب
 - وجود کیوسک‌های نیروی انتظامی و پلیس در این ساعات شب برای احساس امنیت شهروندان
 - بکارگیری تمهیدات طراحی کالبدی و نورپردازی جهت از بین بردن محل‌های مستعد بزهکاری مانند از بین بردن گوشه‌های تاریک و فرورفته ساختمان‌ها
 - تزریق کاربری‌های مختلط تجاری-مسکونی که باعث افزایش نظارت اجتماعی در ساعات شبانه در فضای شهری می‌شود
 - ایجاد امکان مراقبت بصری و دائمی در خیابان از طریق بدنه‌ها از طریق تزریق کاربری‌های مختلط مسکونی-تجاری
 - زمان بندی فعالیتی فضا برای حداقل ساعت در شبانه روز
 - تزریق فعالیت‌های هنری، فرهنگی و اجتماعی، ایجاد تمهیداتی به منظور استقرار دستفروشان در ساعات شبانه و همچنین حضور فعالیت‌های متنوع و جذاب مانند برپایی نمایشگاه‌های صنایع دستی و ...
 - توزیع متعادل کاربری‌ها به نحوی که پیوستگی بین بدنه‌های خاموش و غیر فعال در ساعات شبانه بوجود آید

References:

۱. Bahraini, Seyed Hossein; Other. 2013. "Urban renewal approaches and policies (from reconstruction to sustainable urban regeneration)." *Urban Studies Quarterly*, Winter
۲. Bavand consulting engineer. 2015. *Compilation of the special plan of the 12th region. District Municipality 12.*
۳. Bonine, Michael, E. 2004 . *the sacred direction and city structure: a preliminar-ary 46- analysis of the islamic cities of morocco. muqarnas: an annual on.*
۴. Ebrahimzadeh , Isa, and Abdullah Aghasizadeh. 2018. "Analysis of factors affecting the development of tourism in the coastal area of Chabahar using SWOT strategic model." *Urban and Regional Studies and Researches 1 (1): 107-128*
۵. Eskandari , Zahra. 2015. *The stages of developing a plan for the regeneration of target neighborhoods. Special issue of Duniya Ekotaz, Tehran: Iran Urban Development and Construction Company's national magazine, 15th year, number 3994.*
۶. Fakuhi, Nasser, and Alireza Amiri. 2014. "Leisure time in Tehran: Convergence and divergence in the roaming process, a case study of Quds town (West)." *Iranian Anthropological Researches 5 (2): 31-50.*
۷. Farnhad Consulting Engineers. 2013. *Compilation of national strategies for youth leisure time. Tehran: National Youth Organization.*
۸. Friedman, J. 1996. "rethinking poverty: empowerment and citizen rights." in *un habitat (2008).asset- based approches to community development and capacity- building. the human sett lements financing tools and best practices series.*
۹. Hopkins, c, c benjamin, and a carter. 1997. *regeneration - some legal and practical issues bura. london.*
۱۰. Horner, susan, and john swarbrooke. 2005. *leisure marketing : a global perspective. butterworth-heinemann.*
۱۱. Jalili, Jhaleh. 2018. "Leisure time, horseback riding and urban space." *Architecture of leisure time in the cultural development system of Tehran (collection of articles of conference of leisure time in Tehran city). Tehran: Shahr Publishing Institute. 73-83.*
۱۲. Kazemi, Mehdi. 2013. *Tourism management. Tehran: Samit Publications.*

۱۳. Regeneration- challenge and response." paper presented to the rendez-vous istanbul: 1.international urban design meeting, mimar sinan university. istanbul,turkey. studies." in an indicator based approach to measuring sustainable urban regeneration performance, 757-772.

۱۴. Roberts, p, and h syke. 2000. the evolution, definition and purpose of urban regeneration. london: a handbook. british urban regeneration association, sage publications.

۱۵. Tizdell , Steven; others. 1380. "Protection strategies in revitalizing the historical neighborhoods of Covent Garden. Translated by Khademi, Hamid." Seven cities, number two.

۱۶. Turok, ivan. 2004. "urban regeneration: what can be done and what should be avoided?" paper presented to international urban regeneration implementations symposium, lütfi kirdar exhibition centre, istanbul.

۱۷. World Tourism Organization. 2013. Tourism product development. Translated by Abolfazl Tajzadeh and Vahid Marzi. Tehran: Simai Danesh.

۱۸. Zaire, Karamatolah, Kobri Sork Kamal, and Reza Zaire. 2013. Tourism planning techniques. Tehran: University of Tehran Publishing Institute.

